

Безбар'єрний простір у територіальній громаді

Кроки для спеціалістів

Семінар 1

Безбар'єрний простір як нова суспільна норма

21 жовтня 2025 року

MINISTRY OF
FOREIGN AFFAIRS
OF DENMARK

France

SLOVENIA
AID & PARTNERSHIPS

Міністерство розвитку
громад та територій
України

МОДЕРАТОРКА / СПІКЕРИ

Модераторка

Марія Пальчук-Головенько

Радниця з питань муніципальних фінансів та управління
Регіонального офісу «U-LEAD з Європою» у Київській області

Спікер

Володимир Висоцький

Експерт з питань створення безбар'єрного простору
«U-LEAD з Європою»

Спікерка

Світлана Гнатюк

Експертка з питань безбар'єрності «U-LEAD з Європою»

ОСНОВНІ ПИТАННЯ

1

Нормативно-правові засади створення безбар'єрного середовища в Україні

2

Міжнародний досвід нормативно-правового регулювання безбар'єрності

3

Ключові аспекти формування місцевих політик з урахуванням принципу безбар'єрності

Нормативно-правові засади створення безбар'єрного середовища в Україні

КЛЮЧОВІ ЗАКОНОДАВЧІ АКТИ

Конвенція про
права осіб з
інвалідністю

Конституція України

Закон про освіту

Закон про соціальну
захищеність осіб з
інвалідністю

Закон про
містобудівну
діяльність

Національна стратегія
зі створення
безбар'єрного
простору

ЗАКОНОДАВЧЕ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «МАЛОМОБІЛЬНІ ГРУПИ НАСЕЛЕННЯ»

ДІТИ ДО 7 РОКІВ

ОСОБИ, ЯКІ СУПРОВОДЖУЮТЬ
МАЛОЛІТНІХ ДІТЕЙ У ВІЗОЧКАХ

ВАГІТНІ ЖІНКИ

ОСОБИ
З ІНВАЛІДНІСТЮ,
ТИМЧАСОВИМИ
ТРАВМАМИ ЧИ
ХРОНІЧНИМИ
ЗАХВОРЮВАННЯМИ

ОСОБИ
СТАРШОГО ВІКУ

Маломобільні групи населення (МГН) – це особи, які відчують труднощі при самотійному пересуванні, одержанні послуги, необхідної інформації або при орієнтуванні у просторі.

ОСОБИ
ДУЖЕ НИЗЬКОГО ЧИ
ВИСОКОГО ЗРОСТУ

ОСОБИ
З НЕСТАНДАРТНОЮ
МАСОЮ ТІЛА

ЗАКОНОДАВЧЕ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ОСОБА З ІНВАЛІДНІСТЮ»

Особа з інвалідністю – це особа, зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності.

НАПРЯМИ СТВОРЕННЯ БЕЗБАР'ЄРНОГО ПРОСТОРУ

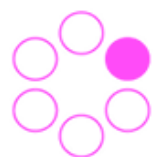
**фізична
безбар'єрність**

**інформаційна
безбар'єрність**

**цифрова
безбар'єрність**

**суспільна
та громадянська
безбар'єрність**

**освітня
безбар'єрність**

**економічна
безбар'єрність**

Безбар'єрність – це загальний підхід до формування та імплементації державної політики для **забезпечення** безперешкодного **доступу всіх груп населення до різних сфер життєдіяльності**.

Інклюзія – це процес **збільшення** ступеня **участі** всіх громадян у соціумі.

МЕТА ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ

01

безбар'єрність стане **наскрізним принципом** державної політики

02

бюджетні **кошти** спрямовуються виключно **на придбання** товарів, робіт та послуг, які є **доступними для усіх**

03

отримано **актуальну інформацію про стан доступності** будівель, інфраструктури, транспорту, інформації, цифрових послуг

04

введені стандарти доступу до товарів та послуг, що пропонуються **приватним сектором**

Мета:

- створення безперешкодного середовища для всіх
- забезпечення рівних можливостей кожній людині реалізовувати свої права та отримувати послуги.

КЛЮЧОВІ ДБН ТА ДСТУ

ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення»	ДСТУ ISO 7001:2006 Графічні символи громадського призначення (ISO 7001:1990, IDT)
ДБН В.2.2-9:2018 Громадські будинки та споруди. Основні положення	ДСТУ Б ISO 21542:2013 Будинки і споруди. Доступність і зручність використання побудованого життєвого середовища (ISO 21542:2011, IDT)
ДБН В.2.2-3:2018 Будинки і споруди. Заклади освіти ДБН В.2.2-4:2018 Заклади дошкільної освіти	ДСТУ ISO 23599:2017 Вироби для надання допомоги сліпим і людям зі слабким зором. Тактильні індикатори пішохідної зони (ISO 23599:2012, IDT)
ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів ДБН В.2.2-5:2011 Благоустрій територій ДБН В.2.5-28-2018 Природне і штучне освітлення	ДСТУ 17049:2017 Доступне проектування. Застосування шрифту Брайля на інформаційних вказівниках, обладнанні та приладах (ISO 17049:2013, IDT)
ДБН В.2.2-5:2023 Захисні споруди цивільного захисту ДБН В.2.2-10:2022 Заклади охорони здоров'я. Основні положення	ДСТУ 8906:2019 Планування та проектування велосипедної інфраструктури. Загальні вимоги
ДБН В.2.2-5:2023 Захисні споруди цивільного захисту	ДСТУ 2587:2021 Безпека дорожнього руху. Розмітка дорожня. Загальні технічні умови

КЛЮЧОВІ ДБН ТА ДСТУ

Для чого знати ДБН та ДСТУ?	Що це дає ОМС
Планування будівництва й реконструкцій	Можливість одразу закладати правильні вимоги у проєкти
Контроль підрядників	Переконалися, що роботи виконано якісно й за стандартами
Формування технічних завдань та тендерних вимог	Уникнути помилок у проєктній та тендерній документації
Дотримання законодавства	Мінімізація ризику скарг, перевірок і судових спорів
Оптимальне використання коштів	Запобігання переробкам і додатковим витратам ресурсів
Залучення додаткового фінансування	Відповідність вимогам донорів і міжнародних програм фінансування
Прозорість і довіра громади	Позитивна репутація та підтримка з боку мешканців

Міжнародний досвід нормативно-правового регулювання безбар'єрності

РЕГУЛЯЦІЇ НА РІВНІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

- 1. Європейський акт про доступність (European Accessibility Act, 2019)** - охоплює інформаційно-комунікаційні технології, фінансові послуги, електронну комерцію, транспортні послуги, а також термінали для самообслуговування.
- 2. Хартія основних прав ЄС (2000)** - ст. 21 і 26 (заборона дискримінації, права осіб з інвалідністю)
- 3. Директива 2016/2102** - доступність вебсайтів/мобільних застосунків публічних органів.
- 4. Стандарт EN 17210:2021** - загальні вимоги до доступності середовища, будівель і споруд на основі універсального дизайну.
- 5. Ключові принципи Стандарту EN 17210:**
 - Доступність як частина універсального дизайну.
 - Врахування всіх категорій інвалідності.
 - Охоплює різні елементи середовища зон: входи, переходи, туалети, інформація, навігація, безпека, акустика, освітлення тощо.

РЕГУЛЮВАННЯ У ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНИ

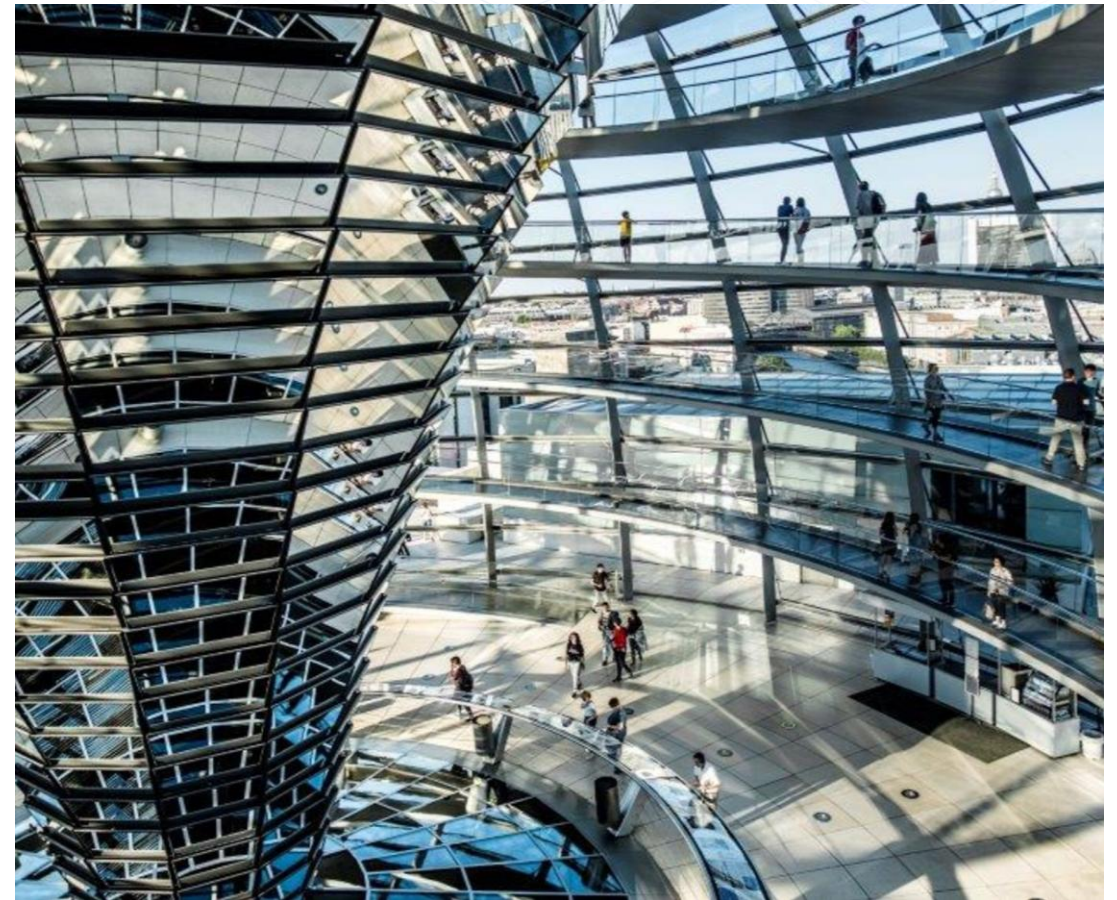
1. Основний акт: Закон про рівне ставлення до людей з інвалідністю (2002)

Ліквідація дискримінації щодо людей з інвалідністю та забезпечення їхньої рівної участі в суспільному житті. Закон закріплює право на безбар'єрне середовище для всіх.

2. Стандарти DIN 18040-1, DIN 18040-2, DIN 18040-3 (технічні стандарти для безбар'єрного будівництва)

Вимоги стандартів доступності поширюються на державні будівлі та об'єкти громадської інфраструктури.

Стандарт DIN 18040-1 поширюється на громадські будівлі (наприклад, ресторани, школи, музеї) та включає вимоги до шляхів руху, дверей, ліфтів, контрастності, звукової та тактильної інформації тощо.

Купол будівлі німецького Бундестагу:
<https://www.bundestag.de/uk/besuch/kuppel-inhalt-894966>

РЕГУЛЮВАННЯ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩІ

1. Основні документи:

- Закон про рівне ставлення (2010)
- Закон про забезпечення доступності для осіб з інвалідністю (2019)
- Урядова програма «Доступність Плюс 2018-2025» (2018)

Мета Програми - покращити доступність громадського простору, продуктів та послуг з точки зору архітектури, інформації та комунікації. Охоплює 8 напрямів (архітектура, транспорт, освіта, охорона здоров'я, діджиталізація, послуги, конкурентоспроможність, координація)

2. Нормативи доступності при будівництві:

Постанова Міністра інфраструктури від 12.04.2002 р. про технічні вимоги, яким повинні відповідати будівлі, та їхнє розташування, що включає вимоги доступності до новобудов і реконструйованих об'єктів.

3. Стандарт EN 17210 як основний орієнтир для оновлення національних стандартів.

Громадський транспорт Варшави
<https://www.wtp.waw.pl/en/travel-without-barriers/>

РЕГУЛЮВАННЯ В СПОЛУЧЕНОМУ КОРОЛІВСТВІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ

1. Основний акт: Акт про рівність (2010)

- Захищає людей від дискримінації на основі певних ознак (вік, інвалідність, перехід статі, шлюб і цивільне партнерство, вагітність та материнство, раса, релігія або переконання, стать та сексуальна орієнтація).
- Визнає дискримінацію через недоступність порушенням прав.
- Містить вимогу забезпечити «розумне пристосування» для осіб з інвалідністю у публічному просторі та при наданні послуг.

2. Стандарти BS 8300-1:2018 та BS 8300-2:2018.

- Регулюють проектування просторів з урахуванням доступності та включає вимоги до шляхів руху, дверей, ліфтів, контрастності, звукової та тактильної інформації тощо.

Букінгемський палац:

<https://www.rct.uk/visit/buckingham-palace/mobility-access-at-buckingham-pala>

РЕГУЛЮВАННЯ В СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ

1. Основний акт: Закон про американців з інвалідністю (ADA), 1990
Регулює доступність будівель та споруд – державних установ та приватних підприємств (включаючи ресторани, готелі, магазини).

2. Федеральні стандарти доступності, 2010

- Визначають технічні вимоги до пандусів, дверей, туалетів, тактильних та візуальних елементів доступності тощо.
- Гармонізовані з міжнародними принципами універсального дизайну.
- Норми застосовуються як до нових об'єктів, так і до реконструкцій, а також вимагають «розумного пристосування» в межах фінансової спроможності.
- Врегульовано питання доступності інформаційно-комунікаційних технологій.

Громадський пляж Берег Гульфової затоки:
<https://curbfreewithcorylee.com/2021/04/14/come-to-your-senses-alabama-accessible-beaches/>

РЕГУЛЮВАННЯ В КАНАДІ

- 1. Основний акт:** Закон про доступність Канади, 2019
 - Охоплює федеральні установи, транспорт, банки, зв'язок.
 - Передбачено формування планів доступності, проведення консультацій з особами з інвалідністю, публічна звітність про досягнення результатів.
- 2. Додатково:** закони про доступність, прийняті в окремих провінціях.
 - У провінціях (Онтаріо, Альберта, Квебек та інші) діють власні стандарти доступності (структурно подібні до українських ДБН), що охоплюють паркування, пішохідні доріжки, туалети, меблі, вивіски, освітлення, інформаційно-комунікаційні технології тощо.

Від приватного прокату до таксі, Uber та громадського транспорту – в провінції Альберта є безліч доступних варіантів транспорту.

<https://www.travelalberta.com/know-before-you-go/accessible-travel>

Ключові аспекти формування місцевих політик з урахуванням принципу безбар'єрності

РЕЗУЛЬТАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПУ БЕЗБАР'ЄРНОСТІ

01

особиста незалежність
кожного жителя

02

можливості особистої
реалізації, у т. ч. економічної

03

ефективне використання
бюджету громади
(не інвестуємо в бар'єри)

04

якість стретгій розвитку, місцевих
цільових прогам, проєктів
публічних інвестицій

ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ

УСІ

ЖИТЕЛІ ГРОМАДИ

**АЛЕ для маломобільних груп
безбар'єрність – це життєва необхідність.**

КЛЮЧОВІ СФЕРИ ВПРОВАДЖЕННЯ БЕЗБАР'ЄРНОСТІ НА РІВНІ ГРОМАДИ

Транспорт

Надання публічних послуг

Сфера охорони здоров'я

Освіта

Дозвілля та рекреаційні зони

Громадські простори

Житлове будівництво

Культура

Безпека

НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ ЗІ СТВОРЕННЯ БЕЗБАР'ЄРНОГО ПРОСТОРУ

ПЛАН ЗАХОДІВ НА 2025-2026 РОКИ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ

Візія для кожного напрямку

«Створено рівні можливості та умови для відкритого доступу та інклюзивного підходу до освіти, а також можливості для освіти протягом життя, здобуття іншої професії, підвищення кваліфікації та опанування додаткових компетентностей.»

Аналіз поточного стану

«Висновок 1. Потреби учасників освітнього процесу з особливими освітніми потребами недостатньо задоволені.»

Цілі

«Кожна людина має можливість розкрити свій потенціал та отримати професію завдяки інклюзивній освіті.»

Завдання

«86. Забезпечення розвитку екосистеми підтримки інклюзивного навчання на всіх рівнях.»

Заходи

«Забезпечення айтрекерами або інфрачервоними камерами із необхідним програмним забезпеченням здобувачів загальної середньої з порушеннями зору.»

Джерела фінансування та відповідальні

«Інші джерела. ОМС (за згодою).»

Скануй

Стратегія чи тактика?

КРОК 1. ЗМІНА СВІТОГЛЯДУ

Що робити?

- 1. Включити безбар'єрність** до переліку основоположних принципів Стратегії та програм розвитку громади
- 2. Забезпечити доступність** інформації про публічні процеси у громаді, зокрема – процесів прийняття рішень (наприклад, засідань органів місцевого самоврядування, новин, запланованих змін тощо)
- 3. Запрошувати громадян** до взаємодії (громадські обговорення, зворотний зв'язок, партнерство з організаціями громадянського суспільства тощо)
- 4. Запроваджувати дієві інструменти** громадського контролю (комітети доступності, ради та радники з безбар'єрності, громадські «аудити доступності» тощо)

КРОК 2. ПЕРЕГЛЯД ПРІОРИТЕТІВ

Що робити?

- 1. Постійно підвищувати обізнаність та спроможність** представників органів місцевого самоврядування з питань безбар'єрності з урахуванням специфіки сфер їхньої відповідальності
- 2. Забезпечити контроль за включенням вимог інклюзивності** до технічних завдань на будівництво, реконструкцію та ремонт (облаштування) вулиць, громадських просторів, об'єктів соціальної інфраструктури тощо
- 3. Забезпечити нагляд за дотриманням вимог інклюзивності** у проєктно-кошторисній документації, при виконанні робіт та організації надання послуг в громаді (за необхідності – долучати експертів)

КРОК 3. ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ПІДХОДІВ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ

Що робити?

1. **Визнати витрати, пов'язані з інклюзивністю, економічно обґрунтованими**, не економити на доступності та не шукати компромісів там, де є норми
2. **Не оплачувати роботи та послуги, виконані з порушенням вимог інклюзивності** (бо це фактично є інвестуванням в нові бар'єри)
3. **Не організовувати і не фінансувати заходи, що передбачають необґрунтоване відокремлення** певних груп від ширшої громади
4. **Інвестувати в інклюзивність** освітнього процесу, транспорту, культурно-мистецьких заходів, інших послуг, що надаються у громаді

01

Нормативно-правове регулювання безбар'єрності забезпечують Конституція України, закони, у тому числі – шляхом імплементації міжнародних документів, підзаконні акти, а також державні будівельні норми та стандарти.

02

До галузевих норм щодо створення безбар'єрного простору належать ДБН («будівельні правила», завжди обов'язкові) та ДСТУ («стандарти для всього», зазвичай добровільні). ДБН регулюють проектування, будівництво та реконструкцію об'єктів. ДСТУ встановлюють технічні вимоги, методи випробувань, термінологію, правила маркування і т.д.

03

У розвинених країнах безбар'єрність регулюється комплексом законів та стандартів, які встановлюють чіткі вимоги до будівель, транспорту, цифрових сервісів і робочих місць. Ці норми мають обов'язковий характер, передбачають моніторинг та санкції за невиконання, а також стимулюють універсальний дизайн і рівний доступ для всіх.

04

Ключем до формування місцевої політики безбар'єрності в громаді є готовність враховувати потреби різних людей та усувати різні бар'єри та обмеження, що призводять до дискримінації. У фокусі уваги – суспільні групи, які стикаються з бар'єрами через вік, стать, стан здоров'я, мобільність, соціальний статус тощо. В основі планування діяльності – План заходів на 2025-2026 роки з реалізації Стратегії безбар'єрності.

U-LEAD КОНСУЛЬТУЄ

Приєднуйтеся у Facebook

https://t.ly/ULEAD_Consults

Отримуйте відповіді на актуальні питання від досвідчених експертів Програми «U-LEAD з Європою»

Скануй

Скануй

U-LEAD РЕКОМЕНДУЄ

Приєднуйтеся у Telegram

https://t.ly/ULEAD_Recommends

Приєднуйся у WhatsApp

https://t.ly/U-LEAD_Recommends_W

НАС МОЖНА ЗНАЙТИ

Сайт Програми

u-lead.org.ua

Навчальна платформа

ulearn.org.ua

<https://www.facebook.com/ULEADwithEurope>

<https://ua.linkedin.com/company/uleadwitheurope>